

Henki-Fennia

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2017

Sisältö

Toimitusjohtajan katsaus	1
Hallituksen toimintakertomus	2
Tilinpäätös	
Tuloslaskelma	6
Tase	7
Emoyhtiön rahoituslaskelma	9
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	10
Konserniyhtiöt	14
Emoyhtiön liitetiedot	
Liite 1. Vakuutusmaksutulo	15
Liite 2. Maksetut korvaukset	16
Liite 3. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	17
Liite 4. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotosta	18
Liite 5. Liikekuluerittelyt	19
Liite 6. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero	20
Liite 7. Kiinteistösijoitusten muutokset	21
Liite 8. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä	22
Liite 9. Saamiset	23
Liite 10. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	24
Liite 11. Omistukset muissa yrityksissä	25
Liite 12. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset	26
Liite 13. Oma pääoma	27
Liite 14. Velat	28
Liite 15. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka	29
Liite 16. Vakuudet ja vastuusitoumukset	30
Liite 17. Konsernia koskevat liitetiedot	31
Tunnusluvut	32
Sijoitusjakauma käyvin arvoin	33
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle	34
Tunnuslukujen laskentakaavat	35
Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta	36
Hallituksen ehdotus voiton käytöstä	45
Tilintarkastuskertomus	46
Hallinto	
Hallitus	50
Tilintarkastajat	51
Johtoryhmä	52
Lääkärit	53

■ Henki-Fennialla tuloksekas vuosi

Vuosi 2017 oli Henki-Fennian 19. toimintavuosi. Tulos oli hyvä ja liiketoiminnan kehittyminen kohtuullista. Kuormitustulolla mitattuna liiketoiminnan tuotot kasvoivat yli 10 prosenttia edellisestä vuodesta ja yhtiön liikekustannussuhde parani kymmenen viime toimintavuoden parhaimmalle tasolle.

Yhtiön vakavaraisuus on merkittävästi parantunut kahden viime vuoden aikana ja vakavaraisuutta kuvaava SCR-suhde oli vuodenvaihteessa yli 200 prosenttia, jota voi pitää vahvana lukuna. Toisaalta nykyinen vakavaraisuuskehikko mahdollistaa aiempaa alhaisemman sijoitusriskinoton ja edelleen historiallisen alhainen korkotaso korostaa tämän vaikutusta Henki-Fennian taseen sijoittamisesta saataviin tuottoihin.

Henki-Fennian liiketoiminta kattaa vapaaehtoiset henki-, eläke- ja säästövakuutukset sekä vakuutuksellista varainhoitoa osana Fennia-konsernin palveluntarjontaa. Vakuutussäästöjen määrä kasvoi vaikka kokonaismaksutulo oli edellistä vuotta selkeästi alempi sijoitusvakuutusten heikommasta myynnistä johtuen – tämä kertoo että aiempien vuosien kovan kasvun kulmakerroin kyseisissä tuotteissa on taittunut.

Suomen talouden vallitsevan myönteisen kehityksen odotetaan heijastuvan Henki-Fennian liiketoimintaan. Vuoden 2017 aikana Fennia-konsernin rakennetta uudistettiin ja uudistuksen odotetaan lisäävän Henki-Fennian tuotteiden myyntiä Fennia-konsernin toimesta.

Alkuvuoden pääomamarkkinoiden hermoilun odotetaan toisaalta jatkuvan ja alhainen korkotaso rasittanee myös kuluvan vuoden sijoitustuottoja. Edellisinä vuosina yhtiön tuotteista voimakkaimmin kasvaneen sijoitus- ja säästövakuuttamisen osalta pelkona on myös, että paraikaa tekeillä oleva ja arviolta ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen valmistuva veroselvitys saattaa alentaa kyseisten tuotteiden kysyntää tulevaisuudessa.

Vuoden 2017 lopulla lanseerattiin konsernistrategia vuosien 2018–2022 osalta, jossa strategiset tavoitteet ovat yritysasiakaskannan kasvattaminen, kotitalousasiakkaiden tehokas hoito, henkilöstön uusiutumiskyky ja hyvän vakavaraisuuden ylläpitäminen. Asiakkaiden tarpeet ja käyttäytyminen muuttuvat kehittyvän teknologian, väestörakenteen sekä yritysten toiminnan muuttumisen ja kansainvälistymisen myötä. Toiminnan jatkumisen edellytyksenä on vastata näihin haasteisiin.

Henki-Fennian päätavoitteena strategiakaudella tulee olemaan liiketoiminnan volyymin, kuormitustulon kasvattaminen ja liikekulusuhteen merkittävä parantaminen, jolla on tarkoitus turvata yhtiön hintakilpailukyky nyt ja tulevaisuudessa.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää onnistumista toiminnan volyymin kasvattamisessa sekä edelleen prosessien tehostamista automatisoinnin kautta. Digitalisoinnilla pyritään myös vastaamaan asiakkaiden edellyttämään verkko-asiointiin ja -asiakaspalveluun. Verkossa lanseerataan kuluvan vuoden aikana myös uusia palveluja.

Lopuksi vielä nöyrin kiitos asiakkaillemme, joiden tarpeita varten olemme olemassa. Visionamme on tarjota paras asiakaskokemus, jonka eteen on tehtävä rutkasti töitä. Henkilöstömme ja hallintomme ansaitsevat kiitokset sekä erinomaisesta työpanoksesta että yhteistyöstä kuluneena vuonna.

Alexander Schoschkoff
toimitusjohtaja

Hallituksen toimintakertomus

Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian tulos vuodelta 2017 oli hyvä. Yhtiön liikekustannussuhde parani edellisiin vuosiin verrattuna. Sijoitustoiminnan tuotot jäivät edellisvuotta alhaisemmiksi mutta olivat haastavassa markkinaympäristössä hyvällä tasolla.

Henki-Fennia on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian tytäryhtiö 100 prosentin omistus-osuudella.

Vakuutustoiminta

Henki-Fennian kokonaismaksutulo jälleenvakuuttajien osuutta vähentämättä laski ja oli 166,7 miljoonaa euroa (207,1 milj. euroa). Yhtiön maksutulosta henkivakuutuksia oli 132,2 miljoonaa euroa (170,2 milj. euroa) ja eläkevakuutuksia 34,4 miljoonaa euroa (36,8 milj. euroa). Sijoitussidonnaisten vakuutusten maksutulo laski 126,9 miljoonaan euroon (165,0 milj. euroa) ja niiden osuus yhtiön maksutulosta oli 76 prosenttia (80 %). Maksutulo jatkuvamaksuisista vakuutuksista oli 53,9 miljoonaa euroa (57,0 milj. euroa) ja sen osuus kokonaismaksutulosta oli 32 prosenttia (28 %).

Maksetut korvaukset kasvoivat 104,4 miljoonaan euroon (90,7 milj. euroa). Takaisinostoja oli 47,4 miljoonaa euroa (40,4 milj. euroa). Säästösomien takaisinmaksut olivat 5,5 miljoonaa euroa (6,4 milj. euroa). Eläkkeitä maksettiin 36,2 miljoonaa euroa (34,6 milj. euroa) ja kuolemantapaus- ja työkyvyttömyyssummia 11,4 miljoonaa euroa (5,1 milj. euroa).

Liikekulut olivat 14,8 miljoonaa euroa (14,0 milj. euroa). Yhtiön liikekustannussuhde oli 92,1 prosenttia (94,8 %), kun tunnusluvussa huomioidaan sijoitussidonnaisen vakuutuksen sijoituskohteina olevien rahastojen palkkiotuotot.

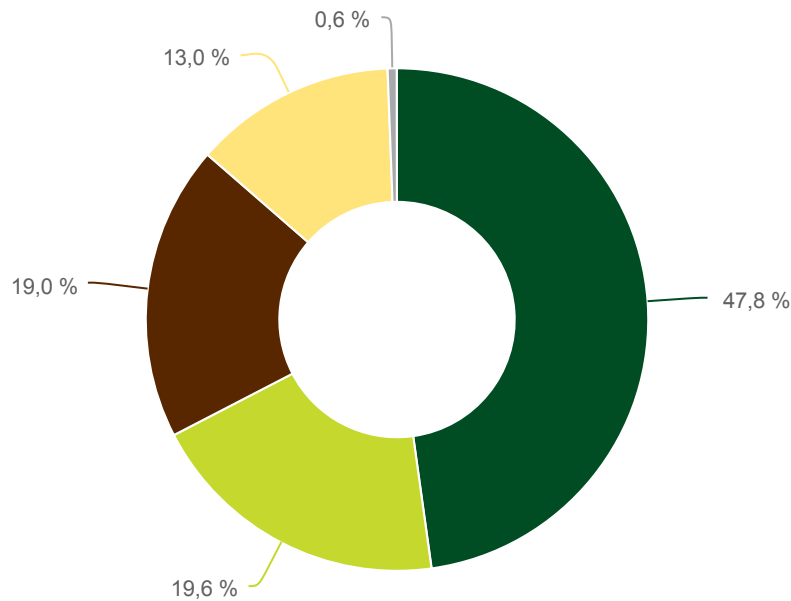
Yhtiön tulokseen sidottujen vakuutussäästöjen kokonaistuottotaso vaihteli vuonna 2017 0,6 - 4,5 prosentin välillä riippuen vakuutuslajista ja vuosineljänneksestä. Myönnetty asiakashyvitykset olivat 1,2 miljoonaa euroa, joista 0,6 miljoonaa euroa rahoitettiin aikaisemmin muodostunutta lisäetujen vastuuta käyttämällä. Vastuovelkaan varattiin tulevia lisäetuja varten 3,8 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminta

Yhtiön sijoitustuotto käyvin arvoin oli 24,8 miljoonaa euroa (30,5 milj. euroa), ollen 3,3 prosenttia (4,3 %) sijoitetulle pääomalle. Yhtiön tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 70,7 miljoonaa euroa (91,8 milj. euroa), josta sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli 54,5 miljoonaa euroa (62,7 milj. euroa).

Sijoitusten käypä arvo oli vuoden lopussa 767 miljoonaa euroa (756 milj. euroa). Joukkolainojen ja pitkän koron rahastosijoitusten osuus sijoituskannasta oli 48 prosenttia sekä rahamarkkina-sijoitusten ja talletusten osuus 20 prosenttia. Osakkeiden, osakerahastosijoitusten ja pääoma-rahastojen osuus oli 19 prosenttia, kiinteistösijoitusten osuus 13 prosenttia sekä lainasaamisia ja muita sijoituksia 1 prosentin osuus. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat varat kasvoivat voimakkaasti ollen 1 018 miljoonaa euroa (903 milj. euroa).

Henki-Fennian sijoituskannan jakauma 31.12.2017: 767 milj. euroa (756 milj. euroa)

Liitännäistoiminta

Fennia Varainhoito Oy on vuoden 2017 aikana saanut Finanssivalvonnalta luvan toimia vaihtoehtorahastojen hoitajan edustajana. Tämä toimilupa mahdollistaa Fennia Varainhoidon toimimisen sen hallinnoimien vaihtoehtorahastojen varainhoitajana ja selvitysyhteisönä. Henki-Fennia teki yhtiöjärjestykseensä Finanssivalvonnan hyväksymät muutokset, jotka mahdollistavat edellä mainitun toiminnan.

Tulos

Yhtiön liikevoitto oli 22,3 miljoonaa euroa (12,8 milj. euroa). Konsernin liikevoitto oli 20,4 miljoonaa euroa (10,2 milj. euroa). Yhtiö on siirtänyt tilikauden tuloksesta tuleviin lisätuihin 3,8 miljoonaa euroa ja purkanut aiemmin tehtyä korkotäydennystä 11 miljoonaa euroa. Vertailuvuoden tuloksesta siirrettiin vastuovelkaan korkotäydennystä 20 miljoonaa euroa. Korkotäydennysvastuu oli vuoden lopussa 125 miljoonaa euroa.

Yritysjohto ja henkilöstö

Kertomusvuonna Henki-Fennian hallitukseen kuuluivat 31.3.2017 asti teollisuusneuvos Mikael Ahlbäck (puheenjohtaja), filosofian tohtori Matti Ruohonen (varapuheenjohtaja), toimitusjohtaja Antti Kuljukka, toimitusjohtaja Juha-Pekka Halmeenmäki sekä varatoimitusjohtaja Eero Eriksson. Mikael Ahlbäckin ja Eero Eriksonin hallitusjäsenyys päättyi 31.3.2017. Hallituksen jäseninä 1.4.2017 lukien ovat toimineet konserninjohtaja Antti Kuljukka (puheenjohtaja), filosofian tohtori Matti Ruohonen (varapuheenjohtaja), toimitusjohtaja Juha-Pekka Halmeenmäki sekä varatoimitusjohtaja Seppo Rinta.

Hallitus piti kertomusvuoden aikana yhteensä 12 kokousta. Jäsenten läsnäolo prosentti oli 98 prosenttia.

Yhtiön toimitusjohtajana toimi 31.3.2017 asti Seppo Rinta ja 1.4.2017 lukien Alexander Schoschkoff.

Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2017 keskimäärin 52 henkilöä (53).

Palkitseminen

Palkitsemisen lähtökohtana Fennia-konsernissa ja siten myös Henki-Fenniassa on kannustava, oikeudenmukainen, kohtuullinen sekä konsernin ja konserniyhtiöiden lyhyen ja pitkän tähtäimen etujen mukainen johdon ja henkilöstön palkitseminen. Henki-Fennian palkitsemisjärjestelmät perustuvat ennalta määriteltyjen, yhtiön strategisista tavoitteista johdettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Fennia-konsernin palkkapolitiikassa määritellään palkan ja palkkioiden määräytymisen periaatteet. Fenniassa palkkapolitiikka on kokonaisuus, johon vaikuttavat mielenkiintoisen ja riittävän haastavan tehtäväkentän lisäksi hyvä johtaminen, henkilöstöedut ja rahallinen palkitseminen. Palkkapolitiikasta selviää myös se, miten jokainen fennialainen voi itseään ja omaa toimintaansa kehittämällä vaikuttaa palkkakehitykseensä ja mitkä ovat palkka- ja palkkioasioihin liittyvät vastuut yhtiössä.

Palkitsemisperiaatteiden mukaisesti palkitseminen on rakennettu epätervettä riskinottoa estävällä tavalla. Palkitsemisjärjestelmissä on mm. ennalta määritetyt palkkiomaksimit, jotka rajoittavat palkkion enimmäismäärän ja force majeure -ehto, joka antaa hallitukselle oikeuden järjestelmien muuttamiseen, jos yhtiön taloudellinen asema on vaarantunut taikka olosuhteet ovat muutoin muuttuneet merkittävästi. Palkkioista päätettäessä noudatetaan "yhden yli" -periaatetta eli päätöksentekijänä palkitsemisasiossa on pääsääntöisesti palkittavan henkilön esimiehen esimies.

Konsernirakenne

Konsernitiilin päätökseen on yhdistelty Fennia Varainhoito Oy, jonka yhtiö omistaa 100 prosenttisesti.

Lisäksi Henki-Fennian konserniin kuului tilikauden päättyessä kaksitoista yhtiön täysin omistamaa kiinteistöyhtiötä.

Fennia Varainhoito Oy

Yhtiön kannattavuus parani tilikauden aikana. Tilikauden tulos oli 1,0 miljoonaa euroa (0,8 milj. euroa). Yhtiön oma pääoma kasvoi ollen tilikauden lopussa 3,1 miljoonaa euroa (2,1 milj. euroa).

Yhtiön vakavaraisuus oli tilikauden lopussa hyvä, vakavaraisuussuhde oli 24,2 prosenttia ja yhtiön omat varat olivat 3,1 miljoonaa euroa (laskennallinen omien varojen vähimmäisvaade 1,0 miljoonaa euroa).

Fennia Varainhoidon hallinnoima konsernin ulkopuolinen asiakasvarallisuus kasvoi 26 prosenttia, ulkopuolisen asiakasvarallisuuden ollessa vuoden lopussa 242 miljoonaa euroa (192 milj. euroa). Uudet pääomat kohdistuivat pääosin täydenvaltakirjan omaisuudenhoidon sekä uuteen 12.9.2017 perustettuun Erikoissijoitusrahasto Fennica Tontteihin. Alhainen korkotasoa ja kalliisti hinnoiteltu osakemarkkina ohjasivat sijoittajien kiinnostusta kiinteistösijoittamiseen.

Fennia Varainhoidon hallinnoitavaksi siirrettiin vuoden 2017 aikana konsernin sijoitusomaisuutta. Tämän johdosta konsernin sisäinen asiakasvarallisuus kasvoi 2,6 miljardiin euroon.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Henki-Fennian riskienhallinnan perustana toimii Fennian konserniyhtiöiden hallituksissa vahvistetut riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu ns. kolmen puolustuslinjan malliin, jota on tarkemmin kuvattu riskienhallintaa koskevassa liitetiedossa.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten konsernissa toimii riskienhallinnan johtoryhmä.

Sijoitustoiminta perustuu yhtiön hallituksen hyväksymään sijoitussuunnitelmaan, jossa määritellään muun muassa sijoitusallokaatio ja sijoitustoiminnan käytännön toimijoiden vastuut ja valtuudet. Sijoitusallokaatiota määrättäessä otetaan huomioon yhtiön riskinkantokyky.

Riskeistä sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on selvitetty Henki-Fennian merkittävimmät riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

Vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus

Henki-Fennian vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus julkaistaan viimeistään 19.6.2018 Fennian verkkosivuilla

www.fennia.fi.

Näkymät alkaneella tilikaudella

Myönteisen talouskehityksen odotetaan heijastuvan positiivisesti Henki-Fennian liiketoimintaan. Odotamme tuloksen vuonna 2018 olevan samalla tai paremmalla tasolla kuin vuonna 2017. Sijoitustoiminnan tulos voi poiketa merkittävästi arvioidusta, mikäli markkinatilanne muuttuu. Julkisessa keskustelussa olevat suunnitelmat säästämistuotteiden verotukseen liittyen voivat vaikuttaa heikentävästi säästötuotteiden kysyntään.

Tuloslaskelma

1 000 €	Konserni 2017	Konserni 2016	Emoyhtiö 2017	Emoyhtiö 2016	Liite
Vakuutustekninen laskelma					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	166 687	207 062	166 687	207 062	1
Jälleenvakuuttajien osuus	-960	-1 181	-960	-1 181	
	165 728	205 881	165 728	205 881	
Sijoitustoiminnan tuotot	60 737	79 649	63 277	81 724	3, 4
Sijoitusten arvonorotus	49 813	56 280	49 813	56 280	3, 4
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-104 438	-90 651	-104 438	-90 651	2
Jälleenvakuuttajien osuus	219	350	219	350	
Korvausvastuun kokonaismuutos	-3 252	-11 502	-3 252	-11 502	
Korvauskulut yhteensä	-107 471	-101 803	-107 471	-101 803	
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun kokonaismuutos	-96 099	-170 619	-96 099	-170 619	
	-96 099	-170 619	-96 099	-170 619	
Liikekulut	-14 806	-14 046	-14 806	-14 046	5
Sijoitustoiminnan kulut	-33 919	-44 554	-34 110	-43 325	3, 4
Sijoitusten arvonorotusten oikaisu	-8 278	-2 900	-8 278	-2 900	3, 4
Vakuutustekninen tulos	15 704	7 888	18 054	11 192	
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Muut tuotot					
Sijoituspalvelutoiminnan tuotot	4 751	2 910			
Muut	3	3	3	3	
Muut kulut					
Sijoituspalvelutoiminnan kulut	-4 231	-2 120			
Liikearvon poisto	-241	-241	-241	-241	
Muut		-2		-2	
	-4 472	-2 363	-241	-242	
Voitto varsinaisesta toiminnasta	15 986	8 438	17 816	10 953	
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos			-17	16	
Tuloverot					
Tilikauden verot	-3 042	-1 931	-3 042	-1 931	
Aikaisempien tilikausien verot	699	-38	699	-38	
Laskennalliset verot	199	1 294			
	-2 145	-676	-2 344	-1 969	
Vähemistösouudet	1	-10			
Tilikauden voitto	13 842	7 753	15 455	9 000	

Tase

1 000 €	Konserni 2017	Konserni 2016	Emoyhtiö 2017	Emoyhtiö 2016	Liite
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut pitkävaikutteiset menot	3 178	3 836	3 176	3 832	12
Liikearvo	1 685	1 925	1 685	1 925	
Ennakkomaksut	436	802	436	802	
	5 299	6 563	5 297	6 559	
Sijoitukset					
Kiinteistösijoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	74 365	76 377	61 039	60 667	7
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä			15 897	16 740	
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäjiltä	1 843	1 843	1 843	1 843	
	76 208	78 220	78 780	79 250	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä					
Osakkeet saman konsernin yrityksissä			3 400	2 000	
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	300 820	272 404	300 820	272 404	11
Rahoitusmarkkinavälineet	294 417	336 130	294 417	336 130	
Kiinnelainasaamiset	2 854	2 904	2 854	2 904	
Talletukset	-	2 000	-	2 000	
	598 092	613 438	598 092	613 438	
Sijoitukset yhteensä	674 300	691 658	680 272	694 688	6
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset					
Saamiset	1 015 618	900 910	1 015 618	900 910	10
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutusentajilta	399	894	399	894	
Jälleenvakuutustoiminnasta	137	350	137	350	
Muut saamiset	12 856	14 014	12 003	13 836	
	13 392	15 257	12 539	15 079	
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	377	319	342	317	12
Muut aineelliset hyödykkeet	12	12	12	12	
	389	331	354	329	
Rahat ja pankkisaamiset	45 218	27 532	41 510	25 328	
	45 607	27 863	41 864	25 658	
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat	5 346	5 646	5 343	5 643	
Muut siirtosaamiset	2 597	2 386	2 575	2 357	
	7 943	8 033	7 918	8 000	
	1 762 159	1 650 284	1 763 508	1 650 894	
1 000 €	Konserni 2017	Konserni 2016	Emoyhtiö 2017	Emoyhtiö 2016	Liite

VASTATTAVAA					
Oma pääoma					
Osakepääoma	27 751	27 751	27 751	27 751	13
Ylikurssirahasto	10 723	10 723	10 723	10 723	
Hallituksen käyttövarat	8	8	8	8	
Edellisten tilikausien voitto	48 896	42 642	60 009	52 509	
Tilikauden voitto	13 842	7 753	15 455	9 000	
	101 220	88 878	113 947	99 992	
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero			39	23	
Vähemmistöosuudet					
	390	390			
Vakuutustekninen vastuuelka					
Vakuutusmaksuvastuu	468 716	485 309	468 716	485 309	
Korvausvastuu	154 139	152 738	154 139	152 738	
	622 855	638 047	622 855	638 047	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka					
Vakuutustekninen vastuuelka	1 017 761	903 219	1 017 761	903 219	15
Velat					
Jälleenvakuutustoiminnasta	738	899	738	899	
Laskennalliset verovelat	3 799	3 998			
Muut velat	9 987	10 498	4 229	4 763	14
	14 525	15 395	4 967	5 662	
Siirtovelat					
	5 409	4 355	3 939	3 952	
	1 762 159	1 650 284	1 763 508	1 650 894	

Emoyhtiön rahoituslaskelma

1 000 €	2017	2016
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta ennen satunnaisia eriä	15 472	8 984
Oikaisut:		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	99 350	182 121
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	-28 629	-54 851
Suunnitelman mukaiset poistot	1 560	1 130
Muut oikaisut	-13 646	-9 631
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	74 107	127 751
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten vähennys/lisäys	2 570	-11 740
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys	881	858
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	77 558	116 870
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-131	-5
Maksetut välittömät verot	-852	-804
Liiketoiminnan rahavirta	76 575	116 062
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-74 691	-120 534
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	16 121	11 605
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-323	-667
Investointien rahavirta	-58 893	-109 595
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut osingot	-1 500	-
Rahoituksen rahavirta	-1 500	-
Rahavarojen muutos	16 182	6 467
Rahavarat tilikauden alussa	25 328	18 862
Rahavarat tilikauden lopussa	41 510	25 328
	16 182	6 467

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä.

Sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Käyttöomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet kirjataan hankintamenuon tai sitä alemmaan käypään arvoon, jos arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Vastuuta merkitään hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvomuutoksia ei ole kirjattu. Liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuteen liittyvät arvonalentumiset kirjataan tulokseen.

Lainasaamiset ja talletukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka käyvän arvon noustessa.

Johdannaissopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen valuutta-kurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon suojausta. Kirjanpidollisesti johdannaista kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaisten toimivat tehokkaina suojauksina. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta ja raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Ei-suojaavasti käsitellyn johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon/sopimuskurssin negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Korkojohdannaista käytetään markkinaehtoisen vastuuvelan korkoriskin suojaamiseen tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan yhtiön riskienhallinnan mukaisesti. Näitä korkojohdannaista on käsitelty kirjanpidollisesti suojaavina. Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisten negatiivinen arvomuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvomuutos kattaa sen ja edellyttäen että suojaus on tehokas. Mikäli kuitenkin suojaavien korkojohdannaisten negatiivinen arvomuutos ylittää suojattavan markkinaehtoisen vastuuvelan positiivisen arvomuutoksen, ylitys kirjataan sijoitusten arvonalentumisiin. Korkojohdannaista merkitään tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot. Kirjanpidollisesti suojaavien korkojohdannaisten sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio jaksotetaan kunkin johdannaissopimuksen juoksuajalle.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos merkitään tuloslaskelmalle tuotoksi tai kuluksi.

Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä tieto-järjestelmien suunnittelumenot ja lisäksi taseeseen on aktivoitu liikearvo. Ne ja kalusto esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä. Tietojärjestelmien aktivoinneista kirjataan arvonalennuksia, mikäli aktivoinnin ei voida enää katsoa tuottavan tuloa vastaisuudessa. Vertailuvuonna kirjattiin myös lisäpoistoja atk-laitteista, joiden käyttöaika on alle kolme vuotta.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alemmaan todennäköiseen arvoon.

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hankintamenosta arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan tasapoistoin. Arvioidut poistoajat ovat keskimäärin seuraavat:

Atk-ohjelmat	5–7 vuotta
Tietojärjestelmien suunnittelumenot	5–10 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta
Liikearvo	10 vuotta
Toimisto-, liike- ja teollisuusrakennukset	20–50 vuotta
Rakennusten ainesosat	10–20 vuotta
Kuljetusvälineet ja atk-laitteet	3–5 vuotta
Konttorikoneet ja -kalusto	7 vuotta

Sijoitusten arvonkorotukset

Sijoitusomaisuusluonteisten sijoitusten ja sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonkorotukset ja niiden oikaisut kirjataan tulosvaikutteisesti.

Sijoitusten käypä arvo

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään korkeintaan markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kohteet arvioidaan kassavirtaan perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Kiinteistösijoitusten vuosittaiseen käyvän arvon määrittämiseen osallistuu ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija ja yhtiön omat asiantuntijat.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin kurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia.

Noteeraamattomien arvopapereiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahasto-osuuksien käypänä arvona on käytetty hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta tai sen puuttuessa hankintamenoa.

Johdannaispimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän käypään arvoon.

Saamisten käypänä arvona käytetään nimellisarvoa tai sitä alemmaa todennäköistä arvoa.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöksessä ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot on muutettu euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin julkaisemia tilinpäätöspäivän viitekursseja. Sekä tilikauden aikana että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin.

Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Henkilöstön eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksilla Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eterassa. Tilivuoteen kohdistuvat eläkemenot on kirjattu suoriteperusteisesti kuluksi. Vertailuvuonna on kirjattu varauksena kuluksi 31.12.2016 päättyneen TyEL-lisäeläkevakuutuksen piiriin kuuluneelle henkilöstölle suoritetut korvaukset. Yhtiön koko henkilöstö kuuluu lisäksi maksuperusteiseen lisäeläkevakuutukseen, joka on otettu Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fenniasta.

Tilinpäätössiirtojen kertymä ja laskennallisen veron käsittely

Lainsäädännön perusteella on mahdollista kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja ja vapaaehtoisia varauksia. Konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä tilinpäätössiirtojen kertymästä, rahastoiduista arvonkorotuksista ja sijoitusten arvostuseroista ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Tuloutetut arvonkorotukset ovat veronalaista tuloa. Kirjanpidon ja verotuksen jaksotuseroista aiheutuvia laskennallisia verosaamia ei ole kirjattu konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä. Vastaavia laskennallisia verovelkoja ei konserniyhtiöillä ole. Konsernitilin-päätöksessä on kirjattu yhdistelytoimenpiteistä aiheutuvat verovelat.

Konsernitilinpäätöksessä kertynyt poistoero on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan. Käytetty verokanta on 20,0 prosenttia.

Vastuuvelka

Vastuuvelkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Sijoitusten arvonkehitykseen sidottuihin vakuutuksiin (sijoitussidonnaiset vakuutukset) ei liity laskuperustekorkoa. Muiden vakuutusten osalta vastuuvelka lasketaan vakuutuskohtaisesti ja käytettävä laskuperustekorko vaihtelee seuraavasti:

- Yksilöllisissä henki- ja eläkevakuutuksissa käytettävä laskuperustekorko on välillä 1 - 4,5 prosenttia, koron määrä riippuu vakuutuksen alkamisajankohdasta. Uusissa vakuutus sopimuksissa laskuperustekorko on 1 prosenttia.
- Kapitalisaatiosopimusten laskuperustekorko on välillä 0 - 2,5 prosenttia, koron määrä riippuu sopimuksen alkamisajankohdasta ja kohderyhmästä.
- Ryhmäeläkevakuutuksen laskuperustekorko on 0 - 3,5 prosenttia. Uudet ryhmäeläke-vakuutukset ovat vuosikorollisia (laskuperustekorko on 0 prosenttia).

Eläke- ja säästövakuutusten, joiden laskuperustekorko on 2,0 - 4,5 prosenttia, laskuperuste-korkovaatimuksen täyttämiseksi vastuuvelkaa on täydennetty aiemmissa tilinpäätöksissä. Korkotäydennysvastuu 31.12.2017 on noin 125,0 miljoonaa euroa. Korkotäydennyksen ansiosta vuotuinen sijoitustoiminnalle tuleva vähimmäistuottovaade tämän kannan osalta on 1,0 prosenttia.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutusyhtiön on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutus sopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamien ylijäämien mukaan jaettaviin lisäetuihin. Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä tulee palauttaa lisäetuina kyseisille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät tätä estä.

Henki-Fennian tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto. Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.

Vakuutuksen kokonaiskorolla tarkoitetaan vakuutus sopimuksen laskuperustekorona ja kyseiselle sopimukselle hyvitetävien lisäetujen yhteismäärää. Hyvitettävien lisäetujen määrään vaikuttaa sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Tällöin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on matala, kokonaiskorko voi jäädä pienemmäksi kuin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on korkea. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, voivat vakuutukset, joilla on matala laskuperustekorko, saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin vakuutukset, joilla on korkea laskuperustekorko.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntyneitä ylijäämiä voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutusryhmälle tulevina vuosina.

Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuotto vaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin kuin vakavaraisuuden ylläpito, vastuuvelan tuotto vaade ja omistajan tuotto vaade edellyttävät.

Henki-Fennian hallitus päättää vakuutuksille annettavista lisäeduista vuosittain. Etukäteen vahvistettujen lisäetujen määrää voidaan kuitenkin muuttaa myös kesken vuoden, mikäli vakavaraisuus tai yleinen markkinatilanne sitä edellyttävät.

Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Lisäetutavoitteet eivät ole sitovia, eivätkä ne ole osa yhtiön ja vakuutuksenottajan välistä vakuutus sopimusta. Lisäetutavoitteet ovat voimassa toistaiseksi ja yhtiö pidättää itsellään oikeuden lisäetutavoitteiden muuttamiseen.

Kohtuusperiaatteen toteutuminen vuonna 2017

Henki-Fennian antamat lisäedut vuonna 2017 vastaavat yhtiön kohtuusperiaatteessaan asettamia tavoitteita. Vakuutuksille annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Lisäetuja annettaessa otetaan huomioon yhtiön vakavaraisuusasema.

Yhtiön saama sijoitustuotto oli kohtalainen vuonna 2017. Pitkään jatkuneesta erittäin matalasta korkotasosta johtuen yhtiö on siirtänyt vuosittain osan tuloksestaan korkotäydennysvastuuseen käytettäväksi tulevina vuosina laskuperustekorona kustantamiseen. Tilinpäätöksessä 31.12.2017 ei tehty uutta siirtoa korkotäydennysvastuuseen. Korkotäydennysvastuuta purettiin suunnitelman mukaisesti.

Uusien eläkevakuutusten laskuperustekorko on ollut jo useiden vuosien ajan matala (0 - 1 prosenttia). Alhaisesta korkotasosta johtuen yhtiö alensi vuoden 2018 alusta myös vanhojen ryhmäeläkevakuutusten uusille maksuille hyvitettävää laskuperustekorkoa. Lisäetujen jatkuvuuden turvaamiseksi tilivuoden tuloksesta siirrettiin 3,8 miljoonaa euroa tulevien lisäetujen vastuuseen käytettäväksi 0 ja 1 prosentin laskuperustekorona eläkevakuutusten lisäetujen kustantamiseen.

Riskiton korko on pysynyt alhaalla sekä lyhyiden korkojen että pitkien valtion lainojen osalta vuodesta 2009 alkaen. Henki-Fennian hyvittävä kokonaiskorko on ylittänyt selvästi vastaavan sijoitusajan riskittömän koron vuosina 2009 - 2017. Lisäetujen jakamisessa on otettu huomioon paitsi sopimuksen laskuperustekorko, myös vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Tästä johtuen eläkevakuutuksille hyvitettävä kokonaiskorko on ollut korkeampi kuin säästövakuutuksille hyvitettävä korko. Alla on taulukko Henki-Fennian hyvittämistä kokonaiskoroista vuonna 2017:

Korkotuottoisten vakuutusten vuotuiset kokonaiskorot 2017

Laskuperuste-korko	Yksilöllinen säästövakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus	Ryhmäeläkevakuutus	Kapitalisaatio-sopimus
4,50 %	4,50 %	4,50 %		
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
2,00 %			2,00 %	
1,50 %	1,50 %			1,50 %
1,00 %	1,00 %	1,75 %	1,75 %	1,00 %
0,00 %			1,75 %	0,65 %

Konsernitilinpäätös

Henki-Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta. Konserniin on yhdistelty Fennia Varainhoito Oy (omistusosuus 100 prosenttia) ja muut konserniin yhdistellyt kaksitoista tytäryhtiötä ovat kaikki kiinteistöyhtiöitä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako sekä keskinäinen osakeomistus. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Käyttöomaisuuserille kohdistettu konserniaktiiva poistetaan kyseisen käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Kohdistamatta jäänyt konserniliikearvo on loppuun poistettu.

■ **Konserniyhtiöt**

Konserniyhtiöt 31.12.2017

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhtiöt

Fennia Varainhoito Oy
Asunto Oy Jyväskylän Jontikka 2
Asunto Oy Tampereen Vuoreksen Puistokatu 76
Kiinteistö Oy Espoon Niittyrinne 1
Kiinteistö Oy Koivuhaanportti 1-5
Kiinteistö Oy Konalan Ristipellontie 25
Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1
Kiinteistö Oy Sellukatu 5
Kiinteistö Oy Teohypo
Kiinteistö Oy Vaajakosken Varaslahdentie 6
Kiinteistö Oy Vasaramestari
Kiinteistö Oy Vasaraperän Liikekeskus
Munkinseudun Kiinteistö Oy

Emoyhtiön liitetiedot

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Vakuutusmaksutulo

1 000 €	2017	2016
Ensivakuutus		
Kotimaasta	166 687	207 062
Jälleenvakuutus	-	-
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	166 687	207 062
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät		
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	11	13
Ensivakuutuksen vakuutusmaksutulo		
Henkivakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen henkivakuutus	92 601	131 442
Muu yksilöllinen henkivakuutus	3 247	3 845
Sijoitussidonnainen kapitalisaatiosopimus	20 075	18 258
Muu kapitalisaatiosopimus	145	347
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	5 283	5 312
Muu ryhmähenkivakuutus	10 891	11 015
	132 242	170 219
Eläkevakuutus		
Sijoitussidonnainen yksilöllinen eläkevakuutus	4 505	4 772
Muu yksilöllinen eläkevakuutus	5 203	6 160
Sijoitussidonnainen ryhmäeläkevakuutus	9 763	10 504
Muu ryhmäeläkevakuutus	14 975	15 407
	34 446	36 843
	166 687	207 062
Jatkuvat vakuutusmaksut	53 898	57 029
Kertamaksut	112 790	150 034
	166 687	207 062
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	39 744	42 086
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	126 944	164 976
	166 687	207 062

2. Maksetut korvaukset

1 000 €	2017	2016
Ensivakuutus		
Henkivakuutus	65 017	53 437
Eläkevakuutus	39 421	37 214
	104 438	90 651
Jälleenvakuutus	-	-
Maksetut korvaukset yhteensä	104 438	90 651
Josta:		
Takaisinostot	47 400	40 432
Säästösummien takaisinmaksut	5 504	6 410
Muut	51 535	43 809
	104 438	90 651
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus maksetuista korvauksista	43 464	44 074
Henkivakuutuksen lisäedut		
Hyvitysten ja alennusten vaikutus vakuutustekniseen tulokseen	639	1 964
Tulevien lisäetujen vastuun muutos tilikaudelta	3 800	-182

Tilinpäätöksessä 31.12.2017 siirrettiin tuloksesta 3 800 000 euroa käytettäväksi sellaisten eläkevakuutusten lisäetuihin, joissa on alhainen laskuperustekorko. Vuoden 2017 laskuperustekorosta kustannettiin 10 921 504 euroa korkotäydennysvastuuta purkamalla. Vuonna 2017 annetut lisäedut, 457 776 euroa, kustannettiin tuloksesta. Riskihenkivakuutuksen lisäsummia maksettiin 608 412 euroa ja nämä kustannettiin kokonaan lisäsummia varten tehdystä varauksesta. Vuonna 2017 vakuutuksille hyvitetty asiakashyvitykset vastasivat tilikaudella voimassa olleita lisäetutavoitteita. Tilinpäätöksessä maksettiin lisäksi osalle ryhmäeläkevakuutuksia kertaluontoinen lisähyvitys 181 530 euroa. Vuonna 2016 vakuutuksille hyvitetty asiakashyvitykset, 1 468 461 euroa, vastasivat tilikaudella voimassa olleita lisäetutavoitteita. Asiakashyvityksistä 438 062 euroa kustannettiin lisäetujen vastuuta purkamalla. Tilikaudella siirrettiin lisäksi tuloksesta 20 000 000 euroa korkotäydennysvastuuseen.

3. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 €	2017	2016
Sijoitustoiminnan tuotot		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	332	571
Muilta yrityksiltä	147	148
	479	719
Muut tuotot	7 957	9 274
	8 436	9 992
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	16 034	13 019
Korkotuotot	7 609	7 337
Muut tuotot	1 758	2 437
	25 402	22 793
Yhteensä	33 838	32 785
Arvonalentumisten palautukset	5 236	12 247
Myyntivoitot	24 203	36 706
Yhteensä	63 277	81 738
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Saman konsernin yrityksille	-2 777	-3 300
Muille yrityksille	-1 015	-921
	-3 792	-4 222
Kulut muista sijoituksista	-3 963	-3 237
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-131	-5
Yhteensä	-7 886	-7 463
Arvonalentumiset ja poistot		
Arvonalentumiset	-18 141	-10 775
Myyntitappiot	-8 082	-25 100
Yhteensä	-34 110	-43 339
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	29 167	38 399
Sijoitusten arvonkorotus	49 813	56 280
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-8 278	-2 900
	41 535	53 379
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	70 702	91 779

4. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotosta

1 000 €	2017	2016
Sijoitustoiminnan tuotot	29 168	22 429
Sijoitustoiminnan kulut	-7 289	-15 552
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia	21 879	6 877
Sijoitusten arvonkorotus	49 813	56 280
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	-8 278	-2 900
Arvonalentumiset	-10 724	-4 151
Arvonalentumisten palautukset	1 816	6 618
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	54 506	62 724

5. Liikekulueroittelyt

1 000 €	2017	2016
Tuloslaskelman liikekulueroittely		
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	2 336	2 459
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet		
Muut vakuutusten hankintamenot	4 330	4 183
Vakuutusten hankintamenot yhteensä	6 666	6 642
Vakuutusten hoitokulut	5 806	5 542
Hallintokulut	2 469	2 016
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot	-135	-154
Yhteensä	14 806	14 046
Kokonaisliikekulut toiminnoittain		
Maksetut korvaukset	770	507
Liikekulut	14 806	14 046
Sijoitustoiminnan hoitokulut	1 559	1 646
Yhteensä	17 135	16 199
Toimintokohtaiset suunnitelmapoistot ja arvonalentumiset		
Maksetut korvaukset	157	154
Liikekulut	1 345	906
Sijoitustoiminnan hoitokulut	58	70
Yhteensä	1 560	1 130
Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	3 886	3 831
Eläkekulut	678	1 003
Muut henkilösivukulut	225	313
Yhteensä	4 788	5 147
Johdon palkat ja palkkiot		
Hallitus ja toimitusjohtaja	336	353
Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy TyELin mukaan.		
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	52	53
	52	53
Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastus	29	25
Veroneuvonta	-	-
Muut	2	-
	32	25

KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut Fennia-konsernin yhtiöille tilikaudella 2017 olivat yhteensä 26.426,46 euroa. Palvelut koostuivat veropalveluista 14.979,18 euroa ja muista palveluista 11.447,28 euroa.

6. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 €	Sijoitukset 31.12.2017			Sijoitukset 31.12.2016		
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	3 718	3 718	4 260	3 718	3 718	4 260
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	48 508	48 508	58 766	49 459	49 459	57 357
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyriksissä	7 120	7 120	7 420	5 797	5 797	7 166
Muut kiinteistöosakkeet	1 692	1 692	1 692	1 692	1 692	1 692
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	15 897	15 897	15 897	16 740	16 740	16 740
Lainasaamiset omistusyhteisyriksiltä	1 843	1 843	1 843	1 843	1 843	1 843
Sijoitukset saman konsernin yrityksiin						
Osakkeet ja osuudet	3 400	3 400	3 400	2 000	2 000	2 000
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	300 820	300 820	328 814	272 404	272 404	291 375
Rahoitusmarkkinavälineet	294 417	294 417	294 536	336 130	336 130	337 029
Kiinnelainasaamiset	2 854	2 854	2 854	2 904	2 904	2 904
Talletukset	-	-	-	2 000	2 000	2 000
	680 272	680 272	719 484	694 688	694 688	724 366
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-12 041			-11 960		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			39 212			29 679
Johdannaisten käypä arvo ja arvostusero						
Suojaavat johdannaiset			182			1 787
Ei-suojaavat johdannaiset	-48	-48	646	-1 153	-1 153	-1 153
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			876			1 787
Arvostusero yhteensä			40 088			31 466

7. Kiinteistösjoitusten muutokset

1 000 €	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Lainasaamiset omistusyhteys- yrityksiltä
Hankintameno 1.1.	67 450	16 740	1 843
Lisäykset	1 611	-	-
Vähennykset	-	-842	-
Hankintameno 31.12.	69 061	15 897	1 843
Arvonalentumiset 1.1.	-6 783		
Vähennysten kertyneet arvonalentumiset	-		
Arvonalentumisten palautukset	1 138		
Lisäykset	-2 376		
Arvonalentumiset 31.12.	-8 022		
Kirjanpitoarvo 31.12.	61 039	15 897	1 843
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet			
Jäljellä oleva hankintameno	280		
Kirjanpitoarvo	280		
Käypä arvo	280		

8. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyryksissä

1 000 €

Hankintameno 1.1.	3 800
Lisäykset	-
Hankintameno 31.12.	3 800
Arvonaleumiset 1.1.	-1 800
Arvonaleumisten palautukset	1 400
Arvonaleumiset 31.12.	-400
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 400

9. Saamiset

1 000 €

Muut saamiset

Saamiset saman konsernin yrityksiltä

407

10. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

1 000 €	2017	2017	2016	2016
	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo	Alkuperäinen hankintameno	Käypä arvo
Osakkeet ja osuudet	748 562	860 523	656 437	765 022
Rahoitusmarkkinavälineet	115 563	115 380	87 167	88 210
Rahat ja pankkisaamiset	39 715	39 715	47 678	47 678
Yhteensä	903 840	1 015 618	791 282	900 910
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelkaa vastaavat sijoitukset	903 840	1 015 618	791 282	900 910
Rahat ja pankkisaamiset ym. saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu		2 495		2 361

11. Omistukset muissa yrityksissä

1 000 €	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Käypä arvo 31.12.2017
Kotimaiset osakkeet			
Amplus Holding Oy	19,9686	1 831	3 576
Holiday Club Resorts Oy	1,8534	1 097	1 097
Pihlajalinna Oyj	1,3813	3 516	3 516
Uudenmaan Pääomarahasto Oy	13,2193	1 016	1 016
Muut		1 646	3 527
		9 106	12 733
Ulkomaiset osakkeet			
K III Sweden AB		716	833
Muut		60 948	74 791
		61 664	75 624
Sijoitusrahasto-osuudet			
BNP Paribas InstiCash Money 3M EUR		10 215	10 215
Danske Invest Yhteisökorko Kasvu		15 234	15 356
Danske Invest Yhteisökorko Plus Kasvu		5 017	5 065
Erikoisijoitusrah. Fennica Toimitilat I E-osuus		8 353	8 701
Evli Short Corporate Bond B		20 062	20 366
First Trust Emerging Markets Small Cap AlphaDEX Fu		1 999	2 167
Goldman Sachs ActiveBeta Emerging Markets Equity E		6 081	6 398
iShares Edge MSCI Europe Multifactor UCITS ETF EUR		5 033	5 137
iShares MSCI India ETF		3 032	3 065
iShares STOXX Europe 600 Banks ETF		3 902	3 902
iShares STOXX Europe 600 ETF		3 821	3 821
iShares STOXX Europe Small 200 DE		4 136	4 162
Muzinich Funds - Emerging Markets Short Duration F		15 538	15 538
Muzinich Funds - EnhancedYield Short-Term Fund		50 012	50 860
Muzinich Short Duration High Yield Fund		15 049	15 049
Nordea Korko S Kasvu (Moderate Yield Fund)		4 002	4 002
Oddo Asset Management Oddo Tresorerie 3-6 Mois		5 956	5 956
Oddo Compass Euro Credit Short Duration Fund		30 000	30 366
OP-Euro A		4 004	4 004
Vanguard MSCI Emerging Markets ETF		3 708	3 828
Muut		3	3
		215 156	217 961
Pääomarahasto-osuudet			
Euro Choice IV GB Limited		1 808	4 119
MB Equity Fund IV Ky		2 351	3 841
Partners Group European Buyout		1 906	2 216
Partners Group European Mezzanine		1 132	1 132
Selected Mezzanine Funds I Ky		569	1 021
Selected Private Equity Funds I Ky		925	2 434
The Triton Fund III L.P.		3 465	4 914
The Triton Fund II L.P.		531	531
WasaGroup Fund I		500	549
Muut		1 707	1 738
		14 894	22 495

12. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

1 000 €	Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot	Liikearvo	Ennakkomaksut	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2017	8 465	2 407	802	684	12 357
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-251	-		-118	-369
Lisäykset	802	-	436	180	1 417
Vähennykset	-	-	-802	-224	-1 025
Hankintameno 31.12.2017	9 015	2 407	436	522	12 380
Kertyneet poistot 1.1.2017	-4 248	-481		-367	-5 097
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	251	-		118	369
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	-		172	172
Tilikauden poistot	-1 232	-241		-103	-1 576
Kertyneet poistot 31.12.2017	-5 229	-722		-181	-6 131
Arvonalentumiset 1.1.2017	-385				-385
Tilikauden arvonalentumiset	-225				-225
Arvonalentumiset 31.12.2017	-610				-610
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	3 176	1 685	436	342	5 638

13. Oma pääoma

1 000 €	2017
Sidottu	
Osakepääoma 1.1. / 31.12.	27 751
Ylikurssirahasto 1.1. / 31.12.	10 723
Sidottu oma pääoma yhteensä	38 474
Vapaa	
Hallituksen käyttövarat 1.1. / 31.12.	8
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	52 509
Edellisen tilikauden voitto	9 000
Osingonjako	-1 500
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	60 009
Tilikauden voitto	15 455
Vapaa oma pääoma yhteensä	75 473
Oma pääoma yhteensä	113 947
Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2017	
Tilikauden voitto	15 455
Hallituksen käyttövarat	8
Edellisten tilikausien voitto	60 009
Voitonjakokelpoiset varat	75 473

14. Velat

1 000 €	2017	2016
Muut velat		
Saman konsernin yrityksille	354	275

15. Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuvelka

1 000 €	2017	2016
Vakuutusmaksuvastuu	996 089	883 398
Korvausvastuu	21 672	19 821
	1 017 761	903 219

16. Vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 €	2017	2016
Johdannaissopimuksista johtuva vastuu		
Ei-suojaavat		
Valuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
Avoimet		
Kohde-etuuden arvo	74 582	45 303
Käypä arvo	646	-1 153
Suojaavat		
Korkojohdannaiset		
Koronvaihtosopimukset		
Avoimet		
Kohde-etuuden arvo	322 500	322 000
Käypä arvo	182	1 787
Suljettujen ja erääntyneiden ei-suojaavien johdannaisten tulos on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti.		
Suljettujen ja erääntyneiden suojaavien johdannaisten realisoitunut tulos jaksotetaan tulokseen johdannaissopimuksen alkuperäiselle juoksuajalle. Päättyneellä tilikaudella suljettujen korkojohdannaisten nettotulos oli - 2 302 644,48 euroa, josta tilikaudelle jaksotettu 77 367,91 euroa. Aikaisemmillä tilikausilla suljettujen korkojohdannaisten tuloksesta tilikaudelle on jaksotettu tappiota 458 721,60 euroa.		
Ei-suojaavien johdannaissopimusten negatiiviset arvostuserot käsitellään kirjanpidossa tulosvaikutteisesti.		
Arvonlisäverovastuut		
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen yhtiö on muiden Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilittävistä arvonlisäveroista.		
Konserniyritykset	17	168
Muut yritykset	208	262
Sijoitussitoumukset		
Sitouduttu merkitsemään pääomarahastojen osuuksia	6 462	7 117
Lähipiirilainat ja -liiketoimet		
Yhtiöllä ei ole rahalainoja, vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville. Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.		

17. Konsernia koskevat liitetiedot

Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian emoyhtiö on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, kotipaikka Helsinki.

Fennian konsernitilinpäätöksestä on saatavissa jäljennös emoyhtiön pääkonttorista, Kyllikinportti 2, Helsinki.

Tilinpäätöksen tunnusluvut

Tulosanalyysi

1 000 €	2017	2016	2015	2014	2013
Vakuutusmaksutulo	165 728	205 881	198 946	151 413	93 526
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut	68 353	88 475	121 449	62 839	88 420
Maksetut korvaukset	-104 219	-90 301	-83 131	-77 490	-84 221
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	-94 911	-180 322	-221 123	-116 909	-84 177
Liikekulut	-14 806	-14 046	-13 544	-11 947	-10 606
Muut vakuutustekniset tuotot				156	
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	20 144	9 688	2 596	8 062	2 942
Muut tuotot ja kulut	281	550	13	-7	-1 036
Liikevoitto	20 425	10 238	2 610	8 055	1 906
Tasoitusmäärän muutos	0	0	8 595	-723	-618
Lisäedut	-4 439	-1 800	-5 493	-501	5 849
Voitto ennen varauksia ja veroja	15 986	8 438	5 712	6 831	7 137
Verot	-2 145	-676	-445	-2 102	-1 407
Vähemmistöosuudet	1	-10	4		
Konsernin voitto tilikaudelta	13 842	7 753	5 272	4 729	5 730
Kokonaisvakuutusmaksutulo (t€)	166 687	207 062	199 823	152 544	94 462
Liikekustannussuhde kuormitustulosta	103,6 %	105,6 %	113,8 %	122,8 %	117,3 %
Liikekustannussuhde taseen loppusummasta	1,0 %	1,1 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %
Kokonaistulos	30 877	14 170	-37 650	29 739	852
Kokonaispääoman tuotto	4,5 %	5,1 %	5,5 %	7,8 %	5,6 %

Tunnusluvut on tulosanalyysia lukuunottamatta laskettu emoyhtiön luvuista.

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma					
	31.12.2017		31.12.2016		31.12.2017		2016	2015	2014	2013
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	520,5	67,8	525,0	69,5	520,5	67,8	69,5	59,7	51,9	50,2
Lainasaamiset ¹	3,0	0,4	3,1	0,4	3,0	0,4	0,4	0,4	0,4	1,2
Joukkovelkakirjalainat	367,1	47,8	294,0	38,9	367,1	47,8	38,9	39,0	41,0	39,1
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	150,5	19,6	227,9	30,1	150,5	19,6	30,1	20,3	10,4	9,9
Osakesijoitukset yhteensä	145,9	19,0	111,3	14,7	145,8	19,0	14,7	17,9	25,5	27,5
Noteeratut osakkeet ³	112,6	14,7	76,9	10,2	112,6	14,7	10,2	12,6	18,6	21,3
Pääomasijoitukset ⁴	21,6	2,8	23,3	3,1	21,6	2,8	3,1	3,5	3,8	3,7
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	11,6	1,5	11,1	1,5	11,6	1,5	1,5	1,9	3,0	2,5
Kiinteistösijoitukset yhteensä	99,5	13,0	112,4	14,9	99,5	13,0	14,9	21,5	21,6	21,0
Suorat kiinteistösijoitukset	89,9	11,7	89,1	11,8	89,9	11,7	11,8	15,3	15,6	15,7
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	9,6	1,2	23,4	3,1	9,6	1,2	3,1	6,2	6,0	5,2
Muut sijoitukset	1,4	0,2	7,2	0,9	1,4	0,2	0,9	0,9	0,9	0,9
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	0,0	0,0	6,5	0,9	0,0	0,0	0,9	0,9	0,8	0,8
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset ⁷	1,4	0,2	0,7	0,1	1,4	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1
Sijoitukset yhteensä	767,2	100,0	755,9	100,0	767,2	100,0	99,9	100,0	99,8	99,6
Johdannaisten vaikutus ⁸	-	-	-	-	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,4
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	767,2	100,0	755,9	100,0	767,2	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	1,2									

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoim. nettotuotot markkina-arvo ⁸		Sitoutunut pääoma ⁹		Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle				
	2017 milj. euroa	2017 milj. euroa	2017 %	2016 %	2015 %	2014 %	2013 %		
Tuotto € / % sit. pääomalle									
Korkosijoitukset yhteensä	0,8	530,3	0,2	1,0	0,5	5,3	0,5		
Lainasaamiset ¹	0,1	3,0	3,7	1,4	6,1	3,8	3,8		
Joukkovelkakirjalainat	0,2	352,1	0,1	1,4	-0,5	5,8	0,2		
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	0,6	175,2	0,3	0,5	2,5	2,6	1,3		
Osakesijoitukset yhteensä	14,3	127,4	11,3	5,0	16,7	13,4	16,8		
Noteeratut osakkeet ³	7,3	96,9	7,5	3,1	18,5	12,0	18,4		
Pääomasijoitukset ⁴	6,4	19,8	32,3	12,9	14,1	13,6	15,0		
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	0,6	10,6	5,8	2,4	11,6	23,1	10,7		
Kiinteistösijoitukset yhteensä	5,4	100,6	5,4	14,6	7,9	5,7	9,4		
Suorat kiinteistösijoitukset	4,9	86,8	5,6	18,1	8,4	3,4	11,5		
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	0,5	13,8	3,8	4,9	6,6	12,1	-3,0		
Muut sijoitukset	6,0	0,6	1025,2	42,1	3,3	10,7	23,3		
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	-0,2	1,4	-10,7	-4,7	4,5	8,9	3,1		
Hyödykesijoitukset									
Muut sijoitukset ⁷	6,2	-0,8	-739,9	-163,9	-108,2	22,9			
Sijoitukset yhteensä	26,6	758,9	3,5	4,5	5,2	7,6	5,5		
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-1,7								
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	24,8	758,9	3,3	4,3	5,0	7,4	5,2		

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

■ Tunnuslukujen laskentakaavat

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde (% kuormitustulosta) =

+ liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta
+ korvausten selvittelykulut
kuormitustulo

Liikekustannussuhde (% taseen loppusummasta) =

+ kokonaisliikekulut
aloittavan taseen loppusumma

Kokonaistulos = liikevoitto (tappio) +/- taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos

Toimintapääoma =

+ oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
+ tilinpäätössiirtojen kertymä
+/- sijoitusten arvostuserot
+/- laskennalliset verovelat
- aineettomat hyödykkeet
+/- muut laissa säädetyt erät

Vakavaraisuuspääoma = toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus

Vakavaraisuusaste (%) =

vakavaraisuuspääoma
+ vakuutustekninen vastuuelka
- tasoitusmäärä
- 75 % sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka

Vakuutustekninen vastuuelka lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

+/- liikevoitto tai tappio
+ rahoituskulut
+ perustekorkokulu
+/- sijoitusten arvostuserojen muutos
+ taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelka
+/- sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Perustekorkokululla tarkoitetaan vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä takuukorkoa lisättynä/vähennettynä mahdollisilla takuukoron täydennysvastuun muutoksilla.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle käyvin arvoin (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä = Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta

1 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta yleisesti

Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian (jäljempänä Henki-Fennia) omistaa Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (jäljempänä Fennia). Fennia Varainhoito Oy (jäljempänä Fennia Varainhoito) on kokonaan Henki-Fennian omistama tytäryhtiö. Henki-Fennian riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan kehikko kuvataan konserniyhtiöiden hallitusten vahvistamissa periaateasiakirjoissa. Keskeisin näistä asiakirjoista on Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, jossa kuvataan sekä riskien- että vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet konsernissa.

Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan ja ilmoitetaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla määritetään ja ohjataan konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokykyä, riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä sekä keskeisten riskien rajoituksia.

2 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan organisointi

Fennian hallitus konsernin emoyhtiön hallituksena on sen ylin päätöksentekuelin ja kantaa vastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta ja sen sovittamisesta osaksi konsernin hallintojärjestelmää. Fennian hallituksen vastuulla on varmistaa, että konserniin kuuluvien yhtiöiden erityispiirteet ja konsernin sisäiset yhteydet (mm. sisäiset transaktiot, kaksinkertaiset pääomat, pääomien siirrettävyys ja pääomien käyttö yleensä) tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Henki-Fennian hallitus on vastuussa siitä, että yhtiö noudattaa konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita johdonmukaisesti. Sen vastuulla on varmistaa, että yhtiössä on toiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden riittävällä tavalla järjestetty hallintojärjestelmä, mukaan lukien sisäinen valvonta ja riskienhallintajärjestelmä.

Fennia Varainhoidon hallituksen vastuulla on varmistaa, että yhtiö noudattaa Fennia-konsernin riskienhallintajärjestelmän periaatteita siltä osin kuin yhtiön toiminnan erityispiirteet eivät edellytä niistä poikkeamista.

Muiden konserniyhtiöiden kohdalla Fennia-konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan soveltuvin osin. Muut konserniyhtiöt ovat kiinteistöyhtiöitä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten konsernissa toimii riskienhallinnan johtoryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimii konsernin talousjohtaja.

Fennia Varainhoidon osalta riskienhallinnan asioita käsitellään yhtiön laajennetussa johtoryhmässä. Sen puheenjohtajana toimii Fennia Varainhoidon toimitusjohtaja.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu kolmen puolustuslinjan malliin, jossa:

1. Ensimmäisellä puolustuslinjalla eli liike- ja tukitoiminnoilla on ensisijainen vastuu päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti.
2. Toinen puolustuslinja on riskienhallintakehikon omistaja ja vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta ja raportoinnista sekä tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan prosessien implementointia.
3. Kolmannen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan vaikuttavuus ja tehokkuus.

Kolmen puolustuslinjan mallissa vastuu riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta jakautuu seuraavasti eri toimijoiden kesken:

- Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja kantaa toimivan johdon tukemana yleisvastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan asianmukaisesta valmistelusta ja toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti.

- Liike- ja tukitoiminnot

Kukin liike- ja tukitoiminto vastaa ensisijaisesti päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti, seuraa oman osa-alueensa kokonaisriskiprofiilia (toisen puolustuslinjan tuella) ja varmistaa

konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan dokumentaation mukaisen toiminnan osa-alueellaan.

- Aktuaaritoiminto

Vakuutusyhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko vastaa aktuaaritoiminnosta ja siitä, että hinnoittelussa ja vakuutusteknisen vastuuvelan laskennassa sovellettavat vakuutusmatemaattiset menetelmät ovat asianmukaiset. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko määrittelee myös vakuutusteknisen vastuuvelan tason. Aktuaaritoiminnolla on rooli paitsi ensimmäisen myös toisen puolustuslinjan toimijana. Aktuaaritoiminto osallistuu riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon, erityisesti riskienhallintamenetelmien luomiseen, mutta myös yrityksen oman riski- ja vakavaraisuusarvion toteuttamiseen.

- Riskienhallintatoiminto

Riskienhallinta-yksikkö yhdessä Compliance ja operatiiviset riskit -yksikön kanssa muodostaa riskienhallintatoiminnon. Riskienhallintatoiminnolla on päävastuu toisen puolustuslinjan kvantitatiivisista tehtävistä, ja se vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta sekä ohjeista ja menettelytavoista. Toiminnon tehtävänä on ylläpitää kokonaisnäkemyksiä konserniyhtiöiden ja konsernin riskiprofiilista ja raportoida siitä yhtiön johdolle. Toiminto myös tukee hallituksen ja toimitusjohtajan sekä liike- ja tukitoimintojen riskien- ja vakavaraisuuden hallintatyötä mm. osallistumalla riskienhallintajärjestelmän kehittämiseen ja arvioimalla sen toimivuutta sekä laatimalla analyysejä riskiasemaa koskevan päätöksenteon tueksi.

- Compliance-toiminto

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö varmistaa, että toiminnassa noudatetaan sääntelyä, finanssialan itsesääntelyä sekä konsernin sisäisiä ohjeita ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja. Se myös tunnistaa ja arvioi säädosmuutosten vaikutuksia, säännösten noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä riskejä sekä säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyyttä. Lisäksi yksikkö edistää säännösten noudattamista ennakoivalla neuvonnalla sekä kehittää sisäisiä menettelytapoja, joilla säännösten noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

- Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus tukee konsernia tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on seurata ja arvioida konsernin sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyyttä ja tehokkuutta mm. seuraavilla osa-alueilla:

- yhtiön strategian ja tavoitteiden saavuttaminen
- vakavaraisuuden hallintaprosessin kattavuus ja luotettavuus
- riskienhallinnan tehokkuus
- resurssien käytön taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- lakien ja määräysten sekä sisäisten toimintaperiaatteiden, suunnitelmien ja ohjeiden noudattaminen
- informaation oikeellisuus, riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus
- omaisuuden turvaaminen.

Riskienhallinta-yksikkö ja Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö on integroitu Fennia-konsernin organisaatioon tavalla, joka varmistaa niiden toiminnan operatiivisen riippumattomuuden. Ne ovat vapaita sellaisista vaikutteista, jotka voisivat vaarantaa niiden tehtävien suorittamisen objektiivisesti, tasapuolisesti ja riippumattomasti. Sisäinen tarkastus puolestaan on sekä ensimmäisen että toisen puolustuslinjan toiminnoista riippumaton.

3 Riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmaa tapahtumaa ja sen seurausta, joka voi olla yritykselle uhka tai mahdollisuus.

Konsernin riskienhallinnan strategioiden ja prosessien kokonaisuus jaetaan seuraaviin osa-alueisiin:

1. Riskien tunnistaminen

Ensimmäisen puolustuslinjan liike- ja tukitoiminnot tunnistavat ja arvioivat toimintaa ja tavoitteita uhkaavat riskit sekä vuosisuunnittelun yhteydessä että päivittäisessä operatiivisessa toiminnassa.

2. Riskien mittaaminen

Riskien mittaamisprosessissa arvioidaan mahdollisuuksien mukaan riskien vakavuutta sekä niiden välisiä riippuvuuksia. Riskien mittaamisen tavoitteena on luoda yhteismitalliset mittarit eri riskeille ja parantaa riskien vertailtavuutta. Riskien mittaaminen ja vertailu on välttämätöntä siksi, että sen avulla voidaan kohdentaa riskienhallintatoimenpiteet toiminnan kannalta oleellisimpiin riskeihin. Riskien mittaamisessa sovelletaan lähtökohtaisesti ns. Value at Risk -perusteista menetelmää. Riskienhallintatoiminto koordinoi riskien vakavuuden ja riippuvuuksien mittaamista sekä mittaamisessa käytettäviä menetelmiä.

3. Riskien seuranta

Konsernissa toteutetaan kvantitatiivista riskiseurantaa, joka koostuu erilaisista riski-indikaattoreista sekä kvalitatiivista riskiseurantaa, johon kuuluvat mm. suunniteltujen ja päätettyjen hallintatoimenpiteiden seuraaminen, arviointi ja mahdollinen testaaminen. Ensimmäinen puolustuslinja varmistaa, että riskien asianmukainen seuranta on olemassa, ja että riskeistä saadaan niiden hallintaa varten riittävästi tietoa. Ensimmäinen puolustuslinja seuraa suunnittelemaan ja päättämään hallintatoimenpiteitä sekä arvioi niiden vaikutusta. Toinen puolustuslinja toteuttaa riippumatonta kvantitatiivista ja kvalitatiivista riskien seurantaa, jolla se tukee ensimmäisen puolustuslinjan riskienhallintatyötä.

4. Riskien hallinta

Hallintaprosessissa riskit priorisoidaan ja suunnitellaan hallintatoimenpiteitä, joilla riskejä pyritään kontrolloimaan tai rajoittamaan. Ensimmäinen puolustuslinja riskien omistajana toteuttaa asianmukaisen riskien hallinnan ja suunnittelee hallintatoimenpiteet. Toinen puolustuslinja tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan suorittamaa hallintaa, mutta riippumattomuuden varmistamiseksi ei osallistu operatiivisten päätösten tekemiseen. Eri riskialueilla käytettävät hallintakeinot on kuvattu tarkemmin luvuissa 3.1–3.10.

5. Riskien ilmoittaminen

Riskien toteutumisesta ja niiden vaikutuksista sekä läheltä piti -tilanteista raportoidaan konsernissa sovitun ilmoittamisprosessin mukaisesti. Riskienhallinta- ja Compliance- ja operatiiviset riskit -yksiköt raportoivat riskeistä säännöllisesti riskienhallinnan johtoryhmälle sekä asiaan kuuluville hallituksille.

Edellä kuvattuja riskienhallinnan strategioita ja prosesseja sovelletaan riskienhallinnan helpottamiseksi laaditun riskikartan kaikkiin riskialueisiin, joita ovat:

- vakuutusriskit,
- rahoitusmarkkinariskit,
- vastapuoliriskit,
- operatiiviset riskit,
- kvantitatiivisten menetelmien riskit,
- keskittymäriskit,
- likviditeettiriski,
- strategiset riskit,
- maineriski ja
- ryhmäriskit.

3.1 Vakuutusriskit

Vakuutusriskit liittyvät vakuutusyhtiön perusliiketoimintaan eli vakuuttamiseen.

Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan, myynnin ohjaukseen ja riskin hinnoitteluun, eli kyseessä on tappioriski siitä, että tulevista vakuutuskorvauksista aiheutuvat kustannukset (ml. liikekulut) ylittävät vakuutuksista saadut vakuutusmaksut. Vakuutusriskeihin sisältyvät myös suurvahinkoriskit (esimerkiksi katastrofiriski) ja jälleenvakuutusuojien asianmukaisuusriski.

Vakuutusriskeihin liittyy myös tappioriski, joka johtuu vakuutusteknisen vastuuvelan epäedullisesta arvonmuutoksesta, eli varausriski. Varausriski liittyy vastuuvelan laskennassa tehtyjen oletusten epävarmuuteen ja arvioitujen korvausmäärien, liikekulujen ja näiden kassavirtojen epäedullisiin poikkeamiin toteutuneista kuluista.

Varausriskin vakuutusteknisiin riskitekijöihin luetaan mm. biometriset riskit (kuolleisuus-, pitkäikäisyys-, työkyvyttömyys- ja vastaavat riskit) ja erilaiset raukeamisriskit, kuten henkivakuutuksen takaisinostoriski.

Vakuutusteknistä vastuuelkaa koskevat myös eräät rahoitusmarkkinariskit, kuten inflaatio ja diskonttokorko.

Vakuutustoiminta perustuu vakuutusriskien ottamiseen, riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä ja riskien hallintaan. Vakuutusmaksuriskin hallinnan tärkeimmät keinot ovat asianmukainen riskien valinta (vastuunvalinta), hinnoittelu ja vakuutusehdot sekä jälleenvakuutusuojan hankkiminen.

Vastuunvalinnalla ohjeistetaan myyntiä ja varmistetaan vakuutustoiminnan kannattavuutta. Vastuunvalintaa hallitaan tutkimalla tilastollisesti aiempia vahinkotapauksia, jotka ovat myös perustana hinnoittelulle. Vastuunvalintaohjeissa määritellään, millaisia riskejä voidaan vakuuttaa ja miten suuria vakuutusmääriä sallitaan.

Vakuutusriskien hinnoittelussa pyritään riskivastaavuuteen asettamalla sitä korkeampi hinta mitä suurempi riski on kyseessä ja päinvastoin. Hinnoittelun lähtökohtana on tietovaraston oikeellisuus ja riittävyys sekä se, että vakuutettava kohde tunnetaan riittävän hyvin. Ainoastaan tältä pohjalta voidaan tehdä asianmukaiset riskianalyysit ja päättää riittävästä vakuutusmaksun tasosta.

Vakuutusehtojen merkitys vakuutusriskin rajoittamisessa on olennainen. Vakuutusehdoissa määritellään mm. vakuutus sopimuksen kattavuus ja korvausten rajoitukset. Vakuutusriskin hallinnassa on tärkeää, että ei-toivotut riskit suljetaan pois tai rajoitetaan sopimusteitse toivotulle tasolle.

Vastuuvelan laskennassa sovelletaan erilaisia kvantitatiivisia menetelmiä, jotka ovat varausriskin hallinnassa keskeisessä asemassa. Menetelmien lisäksi käytettävien tietojen riittävyys ja laatu sekä niiden hallinta vaikuttavat olennaisesti varausriskin luonteeseen.

Henkivakuutuksessa lainsäädäntö rajoittaa henkivakuutusyhtiön oikeutta korottaa vakuutusmaksuja tai muuttaa sopimusehtoja. Tällöin sopimusten pituus vaikuttaa varausriskin ns. biometristen riskien tasoon. Mikäli tehty oletukset osoittautuvat riittämättömiksi eivätkä vakuutusmaksut ole muutettavissa, on vastuuelkaa täydennettävä odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Suurilta vahingoilta ja vahinkotapahtumilta suojaudutaan ja niitä hallitaan ottamalla jälleenvakuutuksia. Jälleenvakuutuksen käyttöön liittyy liitännäisriskejä, kuten jälleenvakuutuksen saatavuus-, hinta- ja vastapuoliriski. Henkivakuutustoiminnassa menevän jälleenvakuutuksen käyttö on vähäistä ja keskittyy sen takia muutamiin vastapuoliin.

3.2 Rahoitusmarkkinariskit

Rahoitusmarkkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten korkojen, osakkeiden, kiinteistöjen, valuuttakurssien ja korkomarginaalien, arvojen tason ja volatiliiteetin heilahteluista.

Sijoitustoiminta ja sen hallinta on rahoitusmarkkinariskien hallinnassa erityisasemassa. Merkittävimmät riskit liittyvät sijoitusten arvojen alenemiseen ja sijoitusten yhteensopimattomuuteen vakuutusteknisen vastuuvelan luonteen kanssa (ns. ALM -riski).

Rahoitusmarkkinariskien merkittävimmät hallintakeinot ovat asianmukainen sijoitusinstrumenttien valinta, sijoitusten hajauttaminen ja riskien rajoittaminen. Riskien rajoittamisessa voidaan käyttää myös johdannais sopimuksia.

Rahoitusmarkkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että varat sijoitetaan sellaiseen omaisuuteen ja sellaisiin välineisiin, joiden riskit voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida. Lisäksi uusiin omaisuuseriin ja sijoitusvälineisiin kohdistetaan ennen niiden hankkimista toimenpiteitä, joilla varmistetaan uusien omaisuuserien tai sijoitusvälineiden hallittavuus ja sopivuus

liiketoimintaan ja riskienhallintaan.

Sijoitusten riittävällä hajauttamisella tavoitellaan optimaalista hajautushyötyä, riskikorjattua tuottoa ja varojen ja velkojen yhteensopivuutta.

Keskeinen rahoitusmarkkinariskien hallintamenetelmä on riskibudjetoinnin käyttö vakavaraisuuden hallinnassa. Allokaatorajoitteilla varmistetaan, että sijoitusomaisuus on riittävästi hajautettu eri omaisuusluokkiin. Lisäksi määritellään yksityiskohtaisempia rajoitteita, joilla varmistetaan, että myös omaisuuslajien sisällä hajautus on riittävä.

Määrällisiä tietoja Henki-Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

	Muutoksen vaikutus Henki-Fennian varoihin	
Korkosijoitukset	Korkotaso +1 % -yksikköä	-32 milj. e
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-24 milj. e
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-11 milj. e

3.3 Vastapuoliriskit

Vastapuoliriskissä huomioidaan mahdolliset tappiot, jotka johtuvat vakuutusyhtiön vastapuolten odottamattomasta maksukyvyttömyydestä.

Samoin kuin rahoitusmarkkinariskien hallinnassa, vastapuoliriskien hallinnan lähtökohtana on, että vastapuolet ja niihin liittyvät riskit voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida.

Vastapuoliriskiä aiheutuu lähinnä (korkomarginaaliriski käsitellään rahoitusmarkkinariskinä):

- johdannaissopimusten vastapuolista, jolloin ainoastaan sopimusten mahdollinen positiivinen markkina-arvo on alttiina riskille ja
- vakuutusasiakkailta olevista saamisista.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallinnassa vastapuoliriskiä arvioidaan ennen kuin johdannaistavastapuolen kanssa tehdään sopimuksia. Liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolten luottokelpoisuuden arvioinnissa käytetään tukena pääasiassa luottoluokituslaitosten antamia luokituksia. Vastapuoliriskin rajoittamiseksi on luottokelpoisuudelle asetettu vähimmäistaso ja rajat vastuun enimmäismäärälle vastapuolta kohden.

Vastapuoliriskiä syntyy myös vakuutusasiakkailta olevista saamisista. Asiakkaiden vakuutusmaksusaamisista syntyvä vastapuoliriski on yleensä pieni, koska maksun saamatta jääminen johtaa vakuutusturvan peruuttamiseen tai pienentymiseen.

3.4 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan Fennia-konsernissa tappioriskiä, joka aiheutuu:

- riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista,
- henkilöstöstä,
- järjestelmistä tai
- ulkoisista tekijöistä.

Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Strategisista päätöksistä johtuvat riskit on rajattu operatiivisten riskien ulkopuolelle.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena Fenniassa on

- kustannustehokkaalla tavalla pienentää riskien toteutumisen todennäköisyyttä sekä toteutuvien riskien seurauksia, eli vähentää riskeistä koituvia tappioita
- tukea liike- ja tukitoimintoja niille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa
- osaltaan varmistaa, että konsernin toiminta täyttää viranomaisten ja lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Operatiivisten riskien hallinta on osa liike- ja tukitoimintojen johtamista. Huolellisesti toteutettuna operatiivisten riskien hallinta tukee toiminnan kehittämistä ja resurssien sekä kehityspanosten kohdentamista.

Operatiivisten riskien hallinnan perustana on operatiivisten riskien tunnistaminen ja niitä koskevan tiedon kerääminen eri lähteistä, joita ovat mm. liike- ja tukitoimintojen säännölliset riskikartoitukset, sisäiset tapahtuma- ja tappiotiedot sekä sisäisen

tarkastuksen suorittamat tarkastukset. Kerättyä tietoa käytetään myöhemmissä prosessin vaiheissa riskien arviointiin ja analyysien tekemiseen konsernin tai sen osien riskiasemasta.

Eri tietolähteistä koottujen tietojen perusteella Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö muodostaa kokonaisnäemyksen konserniyhtiöiden ja konsernin operatiivisista riskeistä huomioimalla myös riskien väliset riippuvuudet. Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö seuraa koko konsernin riskiprofiilia ja raportoi siitä toimivalle johdolle ja hallituksille.

Fennia-konsernissa operatiiviset riskit jaetaan seuraaviin riskiluokkiin:

- sisäiset väärinkäytökset,
- työntekijöihin ja henkilöstöön liittyvät riskit,
- oikeudelliset riskit,
- tieto-, tietoliikenne- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit,
- myyntiin ja asiakkuuksiin liittyvät riskit,
- prosesseihin liittyvät riskit ja
- ulkopuolisten toimintaan liittyvät riskit.

Lisäksi keskeisille liike- ja tukitoiminnoille on laadittu valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat, joiden pohjalta avaintoimintoja voidaan jatkaa mahdollisissa häiriötilanteissa.

3.5 Kvantitatiivisten menetelmien riskit

Kvantitatiivisella menetelmällä tarkoitetaan numeeristen arvioiden luomista soveltamalla tilastollisia, taloustieteellisiä, rahoitus- tai muita matemaattisia teorioita ja menetelmiä. Kvantitatiiviseksi menetelmäksi luetaan myös menetelmä, jolla tavoitellaan numeerista lopputulosta ja joka perustuu osittain tai kokonaan subjektiiviseen asiantuntijaharkintaan.

Kvantitatiivinen menetelmä voi olla virheellinen ja/tai harhaanjohtava ja johtaa epäluotettavaan raportointiin sekä väärin johtopäätöksiin ja siten väärin johdon toimenpiteisiin.

Kvantitatiivisten menetelmien riskit kuuluvat operatiivisiin riskeihin, mutta niiden erityisluonteen ja tärkeyden takia sekä niiden käsittelyn helpottamiseksi niiden riskit tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan ja raportoidaan omana riskialueenaan.

Kvantitatiivisten menetelmien riskien hallinnassa keskitytään riskeihin, jotka liittyvät:

- matemaattiseen teoriaan,
- tietojen laatuun,
- estimointiin ja parametrisointiin,
- dokumentaatioon,
- validointiin,
- henkilöstöön,
- tietojärjestelmiin ja
- prosesseihin.

Ohjaavana periaatteena kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinnassa on menetelmien ja prosessien tehokas kyseenalaistaminen. Tämä tarkoittaa, että riippumaton ja asiantunteva taho, riskienhallintatoiminto tai ulkopuolinen asiantuntija arvioi menetelmiä ja prosesseja kriittisesti.

Kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinta perustuu siihen, että kunkin menetelmän rakenne, matemaattinen teoria ja loogisuus on dokumentoitu hyvin ja että menetelmä on mahdollisimman hyvin tuettavissa tieteellisillä tutkimuksilla ja/tai vakuutusalan parhailla käytännöillä. Jotta voidaan tunnistaa menetelmän vahvuudet ja heikkoudet, on tärkeää, että matemaattiset yksinkertaistukset, numeeriset menetelmät, approksimaatiot ja subjektiivisen asiantuntijaharkinnan käyttö selvitetään ja dokumentoidaan riittävän tarkasti. Menetelmän omistajan ja kehittäjien tulee varmistaa, että menetelmän eri osa-alueet toimivat toivotulla tavalla, ovat sopivia tarkoitettuun käyttöön ja että menetelmä on matemaattisesti oikein ja estimoidut parametrit tilastollisesti luotettavia.

Tietojen laadun hallinta on yhtä tärkeää kuin menetelmän rakenteen, teorian ja loogisuuden hallinta. Luotettavuus voidaan saavuttaa ainoastaan laadukkailla tiedoilla.

Kvantitatiivisen menetelmän validointi kattaa prosessit ja toimintatavat, joiden avulla pyritään todentamaan, että menetelmä on asianmukainen ja luotettava sekä toimii toivotulla tavalla. Validoinnin avulla tunnistetaan menetelmän mahdollisia heikkouksia ja rajoituksia sekä käyttöön liittyviä ongelmia ja voidaan arvioida ja hallita niiden vaikutuksia.

3.6 Keskittymäriskit

Keskittymäriskeillä tarkoitetaan kaikenlaisia riskikeskittymiä, joihin liittyvät tappiot voivat olla niin suuria, että ne vaarantavat vakuutusyhtiön vakavaraisuuden tai taloudellisen aseman. Keskittymäriskiä syntyy useimmiten sijoitustoiminnassa, mutta sitä voi syntyä myös vakuutustoiminnassa sekä kummankin toiminnan yhteisvaikutuksesta.

Sijoitustoiminnan, rahoitusmarkkina- ja vastapuoliriskien hallinta perustuu hajauttamiseen, jolloin merkittäviä keskittymäriskejä ei lähtökohtaisesti synny. Poikkeuksen tekevät ns. strategiset omistukset, joista voi syntyä hyvin merkittäviä keskittymäriskejä. Strategisina omistuksina käsitellään omistuksia konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä.

Vakuutustoiminta perustuu riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä siten, että yksittäisen omalla vastuulla olevan vakuutuskohteen vaikutuksia voidaan rajoittaa. Tätä riskiä hallitaan mm. vastuunvalintaohjeilla ja jälleenvakuutuksella.

3.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että tulevia maksuvelvoitteita ei kyetä toteuttamaan tai että ne voidaan toteuttaa ainoastaan erityistoimenpiteillä.

Likviditeettiriski jaetaan lyhyen ja pitkän aikavälin riskiin. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät alle neljän kuukauden pituisiin varojen ja velkojen kassavirtoihin (ns. kassanhallinnan riskit). Pitkän aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan varojen ja velkojen kassavirtojen yhteensopivuusriskiä useita vuosia, jopa vuosikymmeniä eteenpäin.

Lyhyen aikavälin likviditeettiriskiä hallitaan ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä sekä maksuvalmiuden suunnittelulla. Likviditeettireserviä hallitaan mm. seuraavilla periaatteilla:

- rahamarkkinasijoituksille asetetaan vähimmäisallokaatio,
- osake- ja korkosijoituksilta edellytetään rahaksi muutettavuutta,
- rahamarkkinasijoitukset hajautetaan ja niille asetetaan vastapuolilimiittejä ja
- koko sijoitussalkun epälikvidien sijoitusten määrää rajoitetaan.

Maksuvalmiuden suunnittelussa luodaan päiväkohtaisia ennusteita ulosmenevistä maksusuorituksista seuraaville neljälle kuukaudelle. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskin hallinnan tavoite on, että muita sijoituksia kuin rahamarkkinasijoituksia ei jouduta realisoimaan ja että varainhoitajien lyhyen aikavälin likviditeettireserviä tai sijoituksia ei jouduta käyttämään tai realisoimaan.

Pitkän aikavälin likviditeettiriskiä seurataan ja se raportoidaan omana riskinään, mutta sitä ei hallita erillisenä riskinä vaan osana korkoriskin hallintaa.

3.8 Strategiset riskit

Strategisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät vakuutusyhtiön strategiaan ja johtuvat vääristä liiketoimintapäätöksistä, liiketoimintapäätösten väärästä tai epäonnistuneesta toteutuksesta tai kyvyttömyydestä sopeuttaa liiketoiminta muuttuviin olosuhteisiin tai tavoiteltavan tulevan tilan mukaiseksi.

Strategialla tarkoitetaan joukkoa pitkän aikavälin suunnitelmia ja toimenpiteitä, joiden avulla vakuutusyhtiö siirtyy nykytilasta toivottuun tulevaan tilaan.

Strategisilla riskeillä on monta eri ulottuvuutta, ja ne on jaettu seuraaviin ryhmiin:

- strategiset makroriskit, jotka liittyvät esimerkiksi väestön, sosiaaliturvan ja kulttuurin trendimuutoksiin, sääntelyn, viranomaisvalvonnan ja politiikan muutoksiin tai ilmaston ja geopolitiikan trendimuutoksiin,
- toimialakohtaiset strategiset riskit, jotka liittyvät muutoksiin vakuutus- tai finanssialan kilpailussa ja vakuutuksenottajien tai sijoittajien kysynnässä ja
- sisäiseen toimintaan liittyvät strategiset riskit, jotka voivat olla esimerkiksi laajentumiseen tai sisäiseen kehittämiseen liittyviä riskejä tai lisäpääomituksen saatavuusriskejä.

Strategisten riskien hallinnan lähtökohtana on tunnistaa konsernin ja kunkin konserniyhtiön strategiset riskit ja havainnoida erilaisia heikkoja signaaleja sekä arvioida, millä tavoin erilaiset tapahtumat, trendit ja skenaariot vaikuttavat liiketoiminnan kestävytyteen ja vakavaraisuusaseman kehitykseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

3.9 Maineriski

Maineriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että Fennia-konsernin tai konserniin kuuluvan yksittäisen yhtiön julkinen kuva vahingoittuu. Maineriskiä voi aiheutua myös yhteistyökumppaneiden toiminnasta, jos niiden arvot ja/tai toimintaperiaatteet poikkeavat Fennia-konsernin vastaavista.

Maineriski on yleensä seuraus muista toteutuneista riskeistä tai tapahtumista, esimerkiksi operatiivisten riskien toteutumisesta.

Maineriskin hallinnan lähtökohtana on tunnistaa, mitkä mahdolliset tapahtumat voivat vaikuttaa negatiivisesti konsernin tai konserniyhtiön maineeseen. Maineriskin luonne poikkeaa muiden riskien luonteesta siten, että riskitapahtumat voivat perustua todellisiin tapahtumiin tai osittain tai kokonaan vailla todellisuuspohjaa oleviin tapahtumiin (esimerkiksi perätön huhu). Maineriskit ovat usein ennaltaehkäistävissä, tai tapahtumien vaikutusta voidaan yleensä vähentää.

Maineriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoiminta ja sen rajoitukset tunnetaan ja ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Maineriskiä ei voida hallita omana riskialueenaan, vaan lähinnä operatiivisten riskien hallinnan laajenuksena. Kun maineriskiin vaikuttavat riskit on tunnistettu, voidaan organisaation sisällä toteuttaa erilaisia riskienhallintatoimenpiteitä.

Onnistunut maineriskin hallinta perustuu osaltaan selkeään ja harkittuun ulkoiseen viestintään.

Maineriskin hallintaan liittyy myös lakien, säännösten ja määräysten noudattaminen sekä toimiminen viranomaisten edellyttämällä tavalla. Vakuutusyhtiön julkinen kuva ja luotettavuus voivat kärsiä, jos lakeja, säännöksiä ja määräyksiä sekä viranomaisten asettamia vaatimuksia ei noudateta.

3.10 Ryhmäriskit

Ryhmäriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka johtuvat siitä, että Fennia ja sen tytäryhtiöt harjoittavat liiketoimintaa konsernimuodossa. Ryhmäriskit voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin:

- transaktioriskit,
- tartuntariskit,
- eturistiriitariskit,
- keskittymäriskit ja
- hallintoon liittyvät riskit.

Transaktioriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät ryhmänsisäisiin transaktioihin, esimerkiksi asianmukaiseen hinnoitteluun.

Tartuntariskeihin luetaan tilanteet, joissa yhden yhtiön ongelmat tai ottamat riskit tarttuvat joihinkin konsernin muihin yhtiöihin tai koko konserniin. Tähän ryhmään luetaan myös moraalikatoon liittyvät riskit ("moral-hazard"-riskit), joilla tarkoitetaan tilanteita, jossa yhden yhtiön tahallisesti ja epämoraalisesti ottama riski ja siitä syntyvä tappio siirtyvät emoyhtiön tai muiden yhtiöiden joko osittain tai kokonaan kannettaviksi.

Eturistiriitariskejä syntyy, kun joidenkin konserniyhtiöiden tai koko konsernin intressit ovat keskenään ristiriidassa.

Keskittymäriskejä syntyy, jos yksittäisestä vastapuolesta tulee konsernitasolla liian merkittävä, vaikka riski olisikin sallituissa rajoissa yksittäisten yhtiöiden osalta.

Hallintoon liittyvät riskit johtuvat siitä, että osa toiminnoista on järjestetty konsernitasolla ja osa toiminnoista yksittäisen yhtiön tasolla. Yhtiöiden hallintojärjestelmien eroista voi syntyä koordinoitua haasteita ja lisäriskejä.

Ryhmäriskien hallinta perustuu selkeään konsernirakenteeseen. Monimutkaisissa omistuskuvioissa ryhmäriskin merkitys kasvaa. Lisäksi asianmukainen ryhmäriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoimintaa suunnitellaan ja seurataan sekä yksittäisten yhtiöiden että konsernin tasolla. Ainoastaan siten voidaan varmistaa ja seurata ryhmätavoitteiden kehitystä ja niiden saavuttamista.

Ryhmäriskien hallinta perustuu myös siihen, että koko konsernin sisäisen valvonnan järjestelmä, erityisesti riskienhallintajärjestelmä ja säännösten noudattamisen valvonta sekä niihin liittyvät ilmoitusmenettelyt, on määritelty ja toteutettu johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi. Eri tahojen roolien ja vastuiden tulee myös konserninäkökulmasta olla selkeitä ja määriteltyjä.

4 Vakavaraisuuden hallinta

Riskinkantokyvyllä tarkoitetaan omaa varallisuutta, joka on käytettävissä tappioiden kattamiseen. Riskinottohalukkuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon riskiä ollaan halukkaita ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi eli kuinka paljon omasta varallisuudesta ollaan valmiita sitomaan riskinottoon. Riskinsietokyvyllä tarkoitetaan sitä, kuinka paljon oma varallisuus saa heilahdella liiketoimintatavoitteisiin pyrittäessä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena konsernissa on tukea liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamista ja liiketoiminnan jatkuvuutta. Tämä toteutetaan varmistamalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn, riskinottohalukkuuteen ja riskinsietokykyyn, sekä luomalla edellytykset häiriöttömään toimintaan myös odottamattomien tappioiden varalta tunnistamalla ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat liiketoimintastrategian ja muiden tavoitteiden toteutumiseen.

Yleistä riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä hallitaan asettamalla merkittävimmille riskeille ja yhdistetyille riskeille mittareita ja tavoiterajoja (ns. riskibudjointi). Asetettujen riskikohtaisten rajoitusten on tehokkaasti rajoitettava riskiprofiilia siten, että vakavaraisuus ja riskinotto pysyvät hallinnassa ja sallituissa rajoissa.

■ Hallituksen ehdotus voiton käytöstä

Henki-Fennian voitonjakokelpoiset varat olivat 75 472 645,11 euroa. Yhtiön tilikauden voitto oli 15 455 223,37 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle tilikauden voiton käytettäväksi siten että jaetaan osinkona 3 000 000,00 euroa ja siirretään 12 472 645,11 euroa edellisten tilikausien voittovaroihin.

Helsingissä 8. päivänä maaliskuuta 2018

Antti Kuljukka

Matti Ruuhonen

Juha-Pekka Halmeenmäki

Seppo Rinta

Alexander Schoschkoff
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia -nimisen yhtiön yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian (y-tunnus 1496059-8) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiimme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa Tilintarkastajan palkkiot.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

MERKITTÄVIMMÄT ARVIDUT OLENNAISEN
VIRHEELLISYYDEN RISKIT

KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN RISKIEN JOHDOSTA

Sijoitusomaisuuden arvostus (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 9-10 ja sijoituksia koskevat liitetiedot s. 37-48)

Konsernin sijoitusomaisuus sisältäen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset muodostaa taseen varoista merkittävimmän erän.

Olemme arvioineet sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.

Sijoitukset arvostetaan pääsääntöisesti hankintameno- tai kiinteistö- tai suunnilman mukaisin poistoin vähennettyyn arvoon tai edellä mainittuja alempan käypään

Olemme testanneet arvopapereiden, johdannaisten ja kiinteistöomaisuuden kirjaamiseen ja arvostusprosessiin liittyviä sisäisiä kontroleja.

arvoon. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon. Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään lisäksi sijoitusten käyvät arvot ja sijoitusten nettotuotto käyvin arvoon.

Omaisuserien käyvät arvot perustuvat joko markkinanoteerauksiin tai käypien arvojen yleisten periaatteiden mukaisesti määritettyihin arvioihin. Niiden omaisuserien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista, käyvän arvon määrittämiseen voi liittyä harkinnanvaraisuutta. Tällaisia sijoituksia ovat esimerkiksi noteeraamattomat pääoma- ja kiinteistöisijoitukset.

Olemme verranneet sijoitusomaisuuden arvostuksessa käytettyjä arvoja ulkopuolisiin hintanoteerauksiin ja muiden sovellettujen arvostusmenetelmien antamiin tuloksiin sekä arvioineet yhtiön omien arvostusmenettelyjen asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Vakuutustekninen vastuuvulka (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 11)

Vakuutusyhtiölain 9 luvun mukainen vakuutustekninen vastuuvulka on emoyhtiön ja konsernin taseen vastattavien merkittävin erä.

Yhtiön omalla riskillä on takuukorkoisia eläke- ja säästöhenkivakuutuksia, joille on luvattu laskuperustekorko. Luvattuun laskuperuste-korkoon liittyy sijoitustuottojen riski. Vastuuvulkaa laskettaessa käytettävä korko on valittava turvaavasti. Vastuuvulkaan on tehtävä sellainen johdon harkintaa edellyttävä korkotäydennys, että tulevista velvoitteista voidaan vastata riittävällä varmuudella.

Vastuuvulan tasearvon merkittävyyden ja sen laskentaan liittyvien johdon harkintaa sisältävien oletusten ja monimutkaisten vakuutus-matemaattisten laskentamallien johdosta vastuuvulka on arvioitu tilintarkastuksessa eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisyyden riski.

Olemme arvioineet vakuutusteknisen vastuuvulan kirjaamiseen ja laskentaan liittyviä periaatteita ja laskentaprosesseja.

Vakuutusmatemaatikkomme on osallistunut tarkastukseen ja arvioinut käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta muun muassa tarkastamalla käytettyjä laskuperusteita ja arvioimalla laskentamallien asianmukaisuutta vastuuvulan riittävyyden varmentamiseksi.

Lisäksi olemme käyneet läpi vastuuvulan kirjanpidollisen käsittelyn oikeellisuutta ja arvioineet vastuuvulkaa koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä

johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonamme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaan tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana tilikaudesta 2007 alkaen yhtäjaksoisesti 11 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntonne ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsinki 8. maaliskuuta 2018
KPMG Oy Ab

Petri Kettunen
KHT

Satu Malmi
KHT

■ Hallitus

Puheenjohtaja

Antti Kuljukka
konsernijohtaja
Fennia-konserni
Helsinki

Jäsenet

Juha-Pekka Halmeenmäki
toimitusjohtaja
Invalidisäätiö
Helsinki

Matti Ruuhonen
Fil.tri, SHV
Helsinki

Seppo Rinta
varatoimitusjohtaja
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia
Espoo

Hallituksen sihteeri

Sanna Elg
lakiasianjohtaja
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia
Espoo

Henki-Fennian hallinto 1.1.2018

■ Tilintarkastajat

KPMG Oy Ab

Petri Kettunen
KHT

Satu Malmi
KHT

Varatilintarkastajat

KPMG Oy Ab

Tiia Kataja
KHT

Marcus Tötterman
KHT

Henki-Fennian hallinto 1.1.2018

■ Johtoryhmä

Alexander Schoschkoff

toimitusjohtaja

Johanna Ahvenainen

yhtiölakimies, Compliance Officer

Olli Hokkanen

johtaja

Ari Koskinen

johtaja, asiakaspalvelu ja kehitys

Päivi Ojala

aktuaarijohtaja

Jarno Mäkinen

Henki-Fennian sijoituksista vastaava Sijoitusjohtaja

Kari Wilén

johtaja, myynti ja markkinointi

Henki-Fennian hallinto 1.1.2018

■ Lääkärit

Lauri Keso

lääketieteen ja kirurgian tohtori, sisätautien ja reumatologian erikoislääkäri

Henki-Fennian hallinto 1.1.2018